

Klimaatbuffers: wat bedoelen we eigenlijk?

JAN VERMAAT,
MARJOLEIN STERK,
MARIEKE REISINGER
& CAROLINE VAN
DER MARK

Prof. Dr. Ir. J.E. Vermaat
sectie Aarde en Economie,
Faculteit der Aard- en
Levenswetenschappen,
Vrije Universiteit, De
Boelelaan 1105, 1081 HV
Amsterdam
j.e.vermaat@vu.nl
Ir. M. Sterk ARK
Natuurontwikkeling en
Milieusysteemanalyse,
Wageningen Universiteit
Drs. M. Reisinger ARK
Natuurontwikkeling
Ir. C. van der Mark ARK
Natuurontwikkeling

Klimaatbuffers zijn bedoeld om stad en land te beschermen tegen klimaatverandering. Maar klimaatbuffers gaan ook over natuurlijke oplossingen en meer kansen voor natuur en landschap. De coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers, een coalitie van zeven natuurorganisaties, zag de mogelijkheden en ging samenwerken met waterbeherend Nederland om natuurwinst te realiseren bij concrete inrichtingsprojecten die ons land klimaatbestendiger moeten maken. Dit themanummer brengt voorbeeldprojecten, opinie en verdieping bij elkaar om te onderstrepen dat dit nodig is en ook werkt.

In 2008 komt het advies van de Deltacommissie onder voorzitterschap van Cees Veerman uit (Deltacommissie, 2008). Aanleiding is de klimaatverandering. Het rapport brengt door haar urgentie een schok teweeg onder waterbeheerders. De Deltacommissie zet zwaar in op duurzaamheid en natuurlijke oplossingen. Tegelijkertijd wordt het politieke klimaat voor natuurbeleid steeds guurder, culminerend in de ijstijd onder Bleker. Er moet iets gebeuren. Een coalitie van Wereld Natuur Fonds, de 12 landschappen, Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland, Staatsbosbeheer, ARK Natuurontwikkeling en de Waddenvereniging ziet kansen in klimaatbuffers en zoekt de samenwerking met waterbeherend Nederland.

Klimaatverandering in Nederland betekent: hogere temperaturen, meer neerslag in de winter en minder in de zomer, maar wel in heftiger extremere buien (onder meer Van den Hurk *et al.*, 2006). Voor het waterbeheer betekent dit sterk fluctuerende afvoeren, terwijl ook de zeespiegel blijft stijgen. Die afvoeren passen lang niet altijd in het bestaande watersysteem, dus daar ligt de uitdaging en ook de kans voor mooie combinaties van meer waterberging, betere oeverbescherming en meer natuur, kortom voor 'natuurlijke' klimaatbuffers. Andriessen *et al.* (2007) definiëren die als volgt: ruimtelijke oplossingen in de vorm van natuurlijke landschapsvormende processen die stad en land beter weerbaar maken en meer veerkracht geven (dus een buffer creëren) tegen klimaatverandering, waarbij

bestaande functies zoveel mogelijk worden beschermd en gewaarborgd (primaire werking) en kansen ontstaan voor nieuwe functies (secundaire werking). De coalitie kreeg voor dit concept de handen op elkaar en verzekerde zich voor zeven jaar van financiering door het toenmalige ministerie van VROM en een netwerksecretariaat (klimaatbuffers.nl). Die periode is nu bijna ten einde; tijd om terug en vooruit te kijken. Dit nummer van LANDSCHAP maakt de tussentijdse balans op.

De gepresenteerde projecten laten een staalkaart zien van gerealiseerde kansen, maar ook van leren in de praktijk, door vallen en opstaan. Voor alle projecten van de coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers, gereed, in uitvoering, of voorbereiding, zie figuur 1. Overal in Nederland waar door klimaatverandering waterproblemen dreigen, zijn ook kansen voor natuurherstel. Belanghebbende partijen moeten vaak nog wel overtuigd worden, want het is niet meteen vanzelfsprekend dat natuurdoelstellingen, of een plaatselijke passende en esthetische oplossing wordt meegenomen in het ontwerpproces. Bij kansen voor natuur kan bijvoorbeeld gedacht worden aan: meer moeras- en watervogels in noodbergingspolders, meer bloemplanten in hooilanden, moerassen langs oevers van hermeanderde beken en dus ook meer insecten, vogels en vissen, meer ruimte voor dispersie van plant en dier langs ruimere groenblauwe corridors, en dus ook een hogere overlevingskans voor rode lijstsoorten. Het is pure winst als klimaatbuffers naast veiligheid ook bij

dragen aan behoud en misschien zelfs toename van de biodiversiteit.

Een kaart (figuur 1), artikelen en foto's in LANDSCHAP of een virtuele excursie via Google Earth geven natuurlijk maar een beperkte kijk op klimaatbuffers. Zelf een kijkje nemen is overtuigender. Tim Brockhoff deed dat en onderzocht voor zijn masterscriptie de betalingsbereidheid voor het rivierherstel langs de Regge (Brockhoff, 2013). Hij paste een ecosysteembenadering toe en vond dat het Reggedal, ingericht als klimaatbuffer, een waarde heeft van zo'n 5800 € ha⁻¹ j⁻¹. In de oude situatie was dat 3800 € ha⁻¹ j⁻¹. De gerealiseerde meerwaarde zit voor een deel in een verlaagde overstromingskans benedenstrooms, maar vooral in de toegenomen waarde van het toerisme dat op het (herstelde) landschappelijk schoon afkomt. Maar er zijn ook plekken waar de baten minder groot zijn, de publieke acceptatie geringer en de uitvoering moeizamer verloopt. Ook die worden in dit thema-nummer beschreven.

Literatuur

Andriess, L.A., G.J. Akkerman, T. van den Broek, P.G.H. Vos, D.C.A.M. Martens, P.F.A. Stroeken & R. Speets, 2007. Natuurlijke klimaatbuffers voor een klimaatbestendiger Nederland, een definitiestudie. Rotterdam. Royal Haskoning i.o.v. Natuurmonumenten, Waddenvereniging, Staatsbosbeheer, Vogelbescherming Nederland en ARK Natuurontwikkeling.

Brockhoff, T., 2013. River restoration along the Regge, a comparative analysis of the effects of river restoration on the valuation of ecosystem services. MSc thesis Environmental Resource Management. Amsterdam, VU.

Deltacommissie, 2008. Samen werken met water; een land dat leeft, bouwt aan zijn toekomst.

Hurk, B. van den, A. Klein Tank, G. Lenderink, A. van Ulden, G.J. van Oldenborgh, C. Katsman, H. van den Brink, F. Keller, J. Bessembinder, G. Burgers, G. Komen, W. Hazeleger & S. Drijfhout, 2006. KNMI Climate Change Scenarios 2006 for the Netherlands. KNMI Scientific Report WR 2006-012006.

Figuur 1 alle projecten van de coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers. Strategische projecten leveren een bijdrage aan cruciale ruimtelijke ontwikkelingsprojecten in ons land en brengen zo het denken in de lijn van natuurlijke klimaatbuffers onder de aandacht.